

Puka Ako whaiwāhi Mauri Tau

Pause
Breathe
Smile

Brought to schools
by Southern Cross

Tuhia tō pikitia ki raro nei

Delivered under licence from:

Ingoa

Te Whare Hauora Nōu

I te wāhi wātea ki raro iho nei tāngia tētahi whare me ngā pātū e whā.

Whakaingoahia ia o ngā pātū o Hauora katahi ka tuhia ngā kupu e toru, e whā rānei hei whakamārama i te tikanga o te pātū.

Mahere 1:

Te Hokinga Mai ki te Kāinga

Pēhea o kare ā-roto i a koe e aro atu ana ki o hā?

☐ Mauritaū	☐ Aronui	☐ Marino	☐ Pōkaikaha	☐ Āwangawanga
☐ Ngākau mahaki	☐ Harikoa	☐ Tau	☐ Whakamānawa	☐ Hīhiri
☐ Hōhā	☐ Ānau	☐ Māharahara	☐ Hāneanea	☐ tētahi atu

Ka toko ake i te aha i a koe e noho puku ana?

Tuhia mai ka pēhea te kai i a koe e whaiwāhi ana.

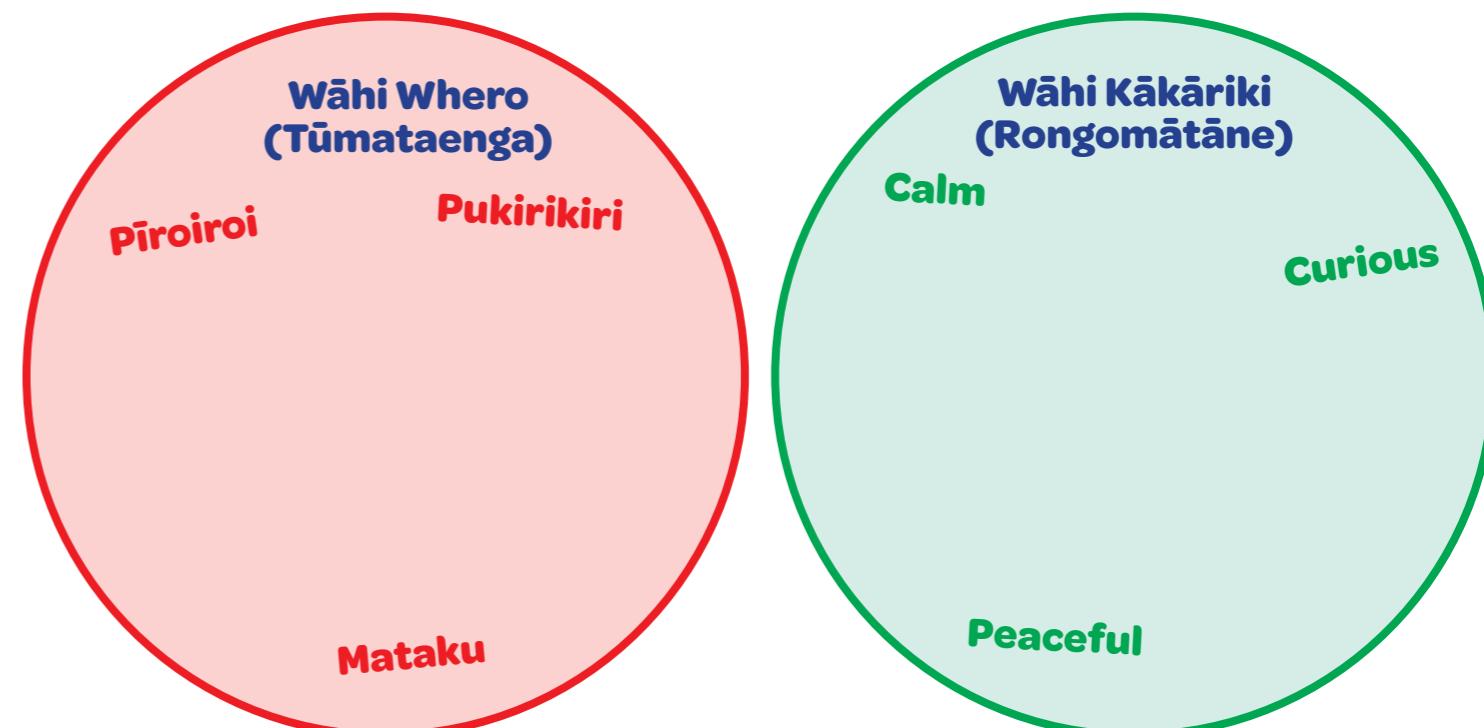
Wāhi Whero (Tūmataenga) / Wāhi Kākāriki (Rongomātāne)

He nui ō tātou kare-ā-roto ka rangona. Ko te āhukahuka me te whakaae iho ki ngā kare-ā-roto he wāhanaga o te whaiwāhi. He pai noa kia rongo i ō tātou kare-ā-roto, ahakoa.

Ina rongo ana tātou i ngā kare-ā-roto e ahu mai ana i te wāhi kākāriki, tēnā pea e rongo ana tātou i te mauri-tau, kua mahe a ngā whakaaro, ā, kua tūhono hoki tātou. He wā anō tātou ka uru ki te wāhi whero ina rongo ana tātou i te pāpōuri, i te pukuriri rānei.

Tā te whaiwāhi he tautoko, he whakatau i tō mauri ina kei te wāhi whero koe, me te aha, he tautoko anō kia rongo kaha ake ai koe i te koa ina kei te wāhi kākāriki koe.

Whakakīia ngā porowhita, e rua kei raro iho nei ki ngā kare-ā-roto rerekē. Tēnā, kia kaha, kia rahi tonu!

Tēnā, ināianei tāngia mai he pikitia mō te āhua i tāu e rongo nei ina kei te wāhi whero koe.

Tēnā, ināianei tāngia mai he pikitia mō te āhua i tāu e rongo nei ina kei te wāhi kākāriki koe.

Tāngia mai he pikitia i a koe anō e whakaputa hā whaiwāhi ana me he puku ngohengohe me te tuarā torotika.

E taea ana e koe te mahi i ngā porowhita whakaaro, ngā tae, ngā tāera, he toi piripiri otia, nōu te tikanga. E taea ana e koe te whaiwāhi nōu e tā ana?

I tēnei wiki kei te tuku mihi whakamānawa ai ki

I tēnei wiki kua kitea ai e au i te

I tēnei wiki i ako ai ahau

I tēnei wiki kei te whakaharatau ai i te

Mahere 2:

He Koanga Ngākau Inamata

Kei te maumahara tonu koe i ngā tūmomo harikoa e rua?

Whakaaroa ngā mea e whakaharikoa ana koe me ngā rerekētanga i waenganui i te harikoa nō te rironga ā-waho me te harikoa ā-roto. Ehara i te raruraru te harikoa mai i nga whiwhinga ā-waho nei i ētahi wā. Ka taea e koe te kite i ngā painga o te harikoa ā-roto?

Kia pēnei ngā mea harikoa nō te rironga ā-waho.
Tuhia mō ngā mea i ākona e koe i tēnei wiki.

I tēnei wiki kei te tuku mihi
whakamānawa ai ki

I tēnei wiki kua
kitea ai e au i te

I tēnei wiki i
ako ai ahau

I tēnei wiki kei te
whakaharatau ai i te

Ka puta mai te harikoa ā-roto i ngā mahi pēnei.

Mahi kainga 2: Ina noho ana koe ki a koe ake, kia ngana mai koe kia tū kau, me rongo i ō waewae i te papa, ā, kia mataara anō ai koe i tō tinana e whakaputa hā ana. Me ngana anō ai koe ki te menemene.

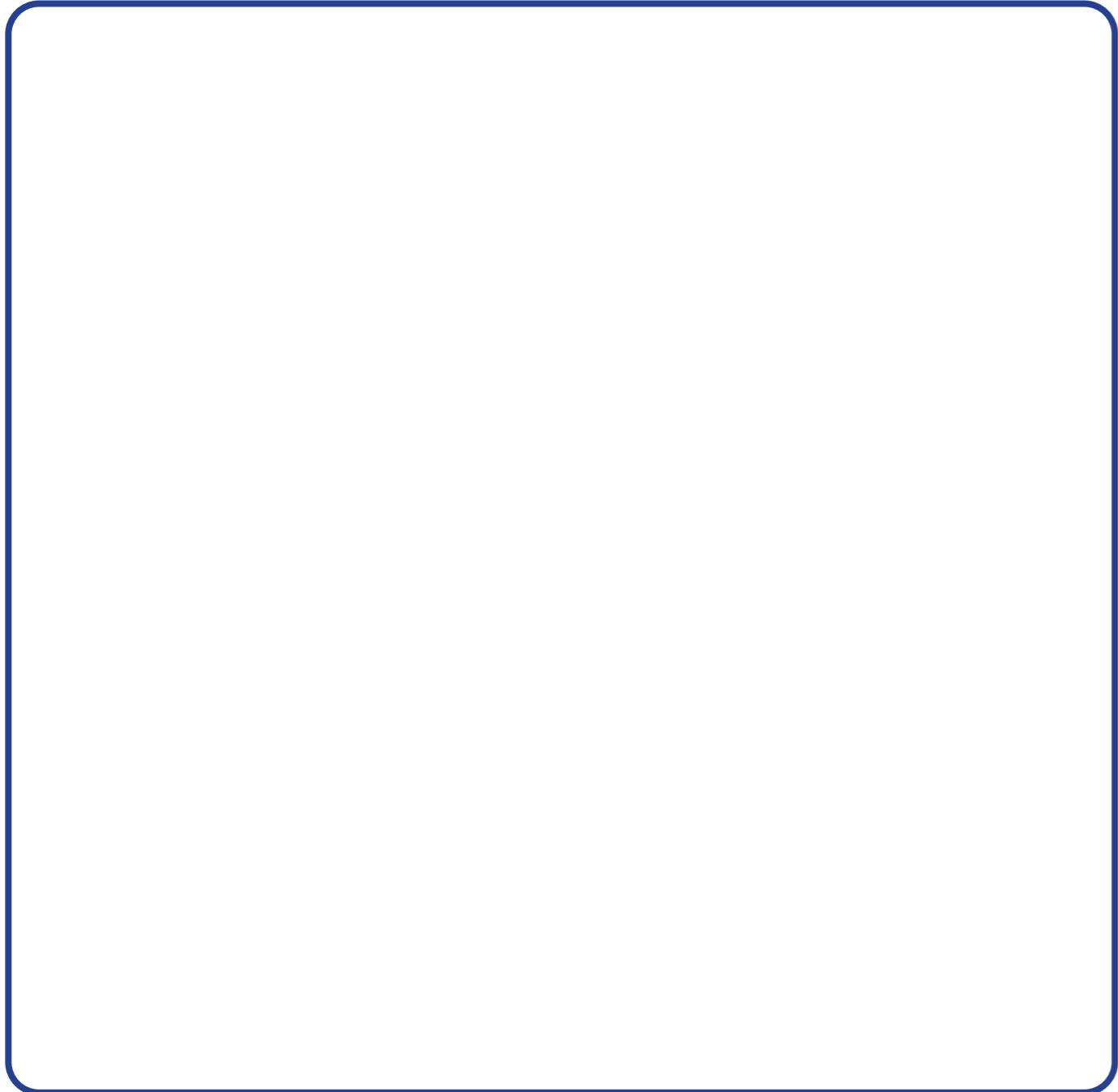
Mahere 3:

He Tuatahitanga

He aha tētahi mea kua kitea e koe i a koe i wheako i tētahi wheako hou?

Tērā pea kua kitea e koe tētahi āhuatanga hou o te nekehanga o tō tinana.

Mā te tuhituhi auaha ka whakapuakingia ngā mea kua kitea i tēnei akoranga.

I tēnei wiki kei te tuku mihi
whakamānawa ai ki

I tēnei wiki kua
kitea ai e au i te

I tēnei wiki i
ako ai ahau

I tēnei wiki kei te
whakaharatau ai i te

Mahi kainga 3: Matapakina me tō whānau mō ngā mea kua ākona e koe i ngā akoranga whaiwāhi. Whakaaturia me pēhea te kai whaiwāhi hei te wā ka kai tahī. Kōrero ki a rātou mō ngā mea kua kitea e rātou i taua mahi.

Mahere 4:

Ngā Aupiki, Ngā Auheke

Ko te tūhura i ō tātou kare-ā-roto

Mutu mai ana te whakaharatau "Ko ngā kare-ā-roto te reo o tinana" ki roto i te akomanga, tēnā tāngia mai ngā kare-ā-roto nāu i āhukahuka ki roto i tō tinana.

Tēnā pea, ka āhukahukangia e koe e tūhono ana ngā kare-ā-roto me ngā rongotanga o te tinana ki a rāua anō.

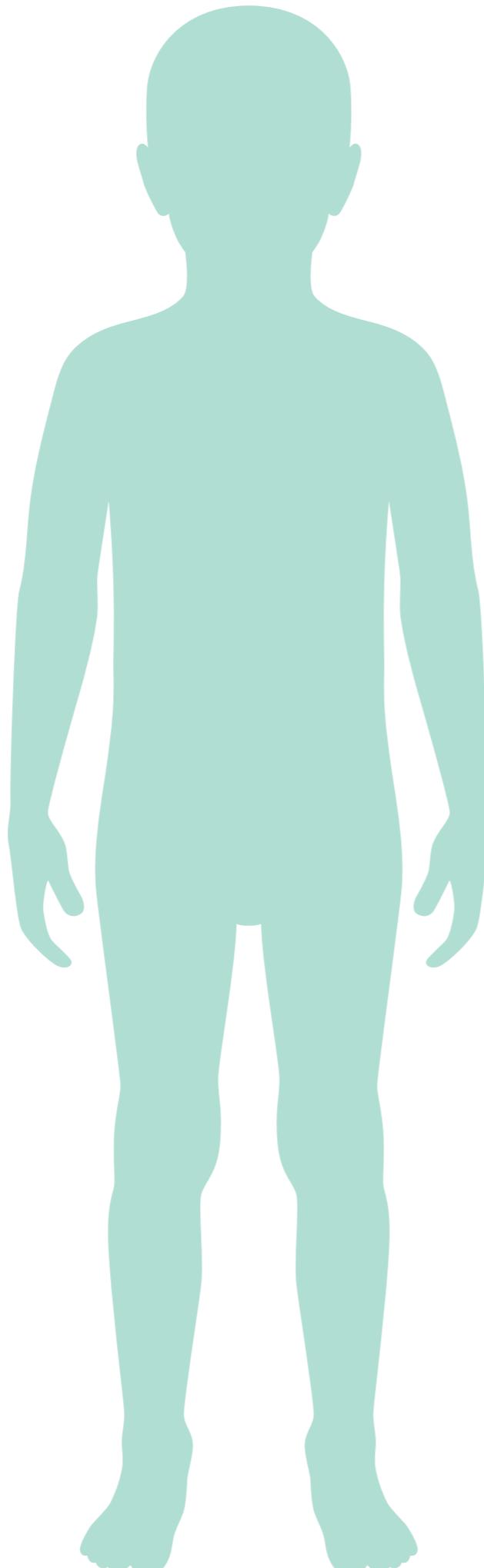
Ko te māharahara tērā ka hua ake te rongotanga kita ki te puku, ko te werawera ki te kapu o ngā ringaringa me te rongotanga o te manawarau, ā, tēnā pea ko te harikoa tērā te menemene o ngā pāpāringa me te noho mauri tau.

Tēnā pea ka āhukahuka koe mō te āhua o te tinana e rongo ai otiia, e kore e taea e koe te whakaingoa i taua momo kare-ā-roto, he noho kore mōhio rānei ki tērā?

E whai nei he whakaaro mō ngā aurongo me ngā kare-ā-roto: Hurō, whakamoeomeā, harikoa, riri, whakaaro rere, ihiihi, pōuri moke, whaiwāhi, ngenge, tūmeke, wera, makariri, hōhā, wātea, torotiti, kakapa manawa, āmaimai, taiatea, kita, wātea, rangirua...

Whakamahia ngā tae rerekē, ngā āhua me ngā pikitia kia whakaatu i tāu i āhukahukangia ai.

He aha he aurongo atu anō me ngā kare-ā-roto e taea ana e koe te whakaaro ake?

Ina rongo ana
koe i te pōuri,
koia tēnei hei
tautoko māu.

I ētahi wā, ina kaha ana te rongona ngā whakaaro me ngā aurongo e tātou, ānō nei he poti pakupaku tātou e piupiu haere ana i te moana pukepuke.

Ina rongo ai koe i **te mataku, te pōuri, te toimaha**, he **whakaaro kaha** ake rānei, kia mahara:

Whakamatuangia

**whakapunga
aho**

whai hā

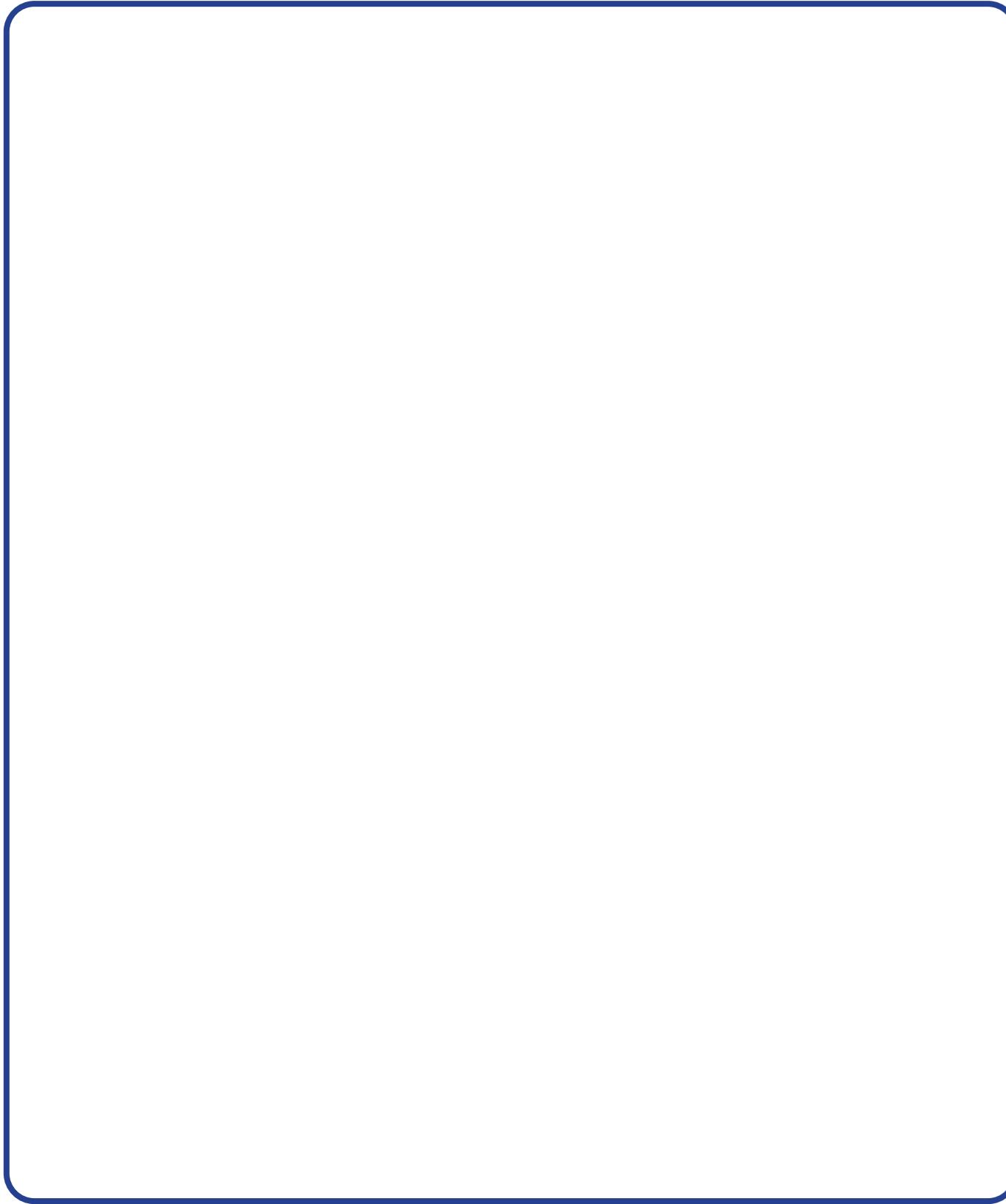
**ki roto i
tō tinana**

Ina āhukahuka
ana koe i tō hā me te
whakapunga aho ki tō
tinana, e taea ai e koe tō
mauri te whakatau, pēnei
me te poti e hakapunga
aho ana i te moana
pukepuke

Tuhia tētahi porowhita hā

Kei te wāhi wātea kei raro iho tuhia tētahi porowhita hā e pā ana ki te akoranga whaiwāhi i tēnei wiki.

I tēnei wiki kei te tuku mihi
whakamānawa ai ki

I tēnei wiki kua
kitea ai e au i te

I tēnei wiki i
ako ai ahau

I tēnei wiki kei te
whakaharatau ai i te

Mahi kainga 4: Kia aro atu ki o kare-ā-roto i ngā wāhangā o te rā....pērā i te wā ka puta koe i te moenga, i te wā ka hoki mai koe i te kura, i mua tonu i te moe. Whakaharatautia o hā whaiwāhi i ēnei wā, ā, ka kite koe pēhea, ki hea hoki koe e rongo ana i aua kare ā roto. Kei te panoni ēnei kare ā roto, he pērā tonu rānei i a koe e whakaharatau ana i ēnei mahi whaiwāhi?

Mahere 5:

He Pūtau Io Eke Noa

Ka hihi ko pūtau roro, ka whītiki pūtau roro

Whakapōhewatia he tohunga kairapu whakaaro koe. Whakatewhatewhatia ngā momo whakaaro e puta mai ana i tō whatumanawa, ārā, ka tuhia ki te mirumiru whakaaro ki raro iho. Whakapuaretia ki tētahi hoa, ki te akoranga rānei i ngā mea kua kimihihi, ngā mea kua kitea mō ngā whakaaro me ngā pūrākau e puta mai ana i ō whakaaro.

I tēnei wiki kei te tuku mihi
whakamānawa ai ki

I tēnei wiki kua
kitea ai e au i te

I tēnei wiki i
ako ai ahau

I tēnei wiki kei te
whakaharatau ai i te

Mahere 6:

Kia Ngākau Māhaki, Kia Manawanui

I tēnei wiki i ako ai tātou mō te whakapakaritanga o ngā uaua manawa mā te ngākau māhaki.

I whakaharatau rātou ki te tuku te ngākau māhaki ki a tātou ake, ki ō tātou whānau me ngā tāngata o te hapori whānui. Tuhia rānei, tāngia rānei ki raro iho kia whakapuare atu i ētahi o ngā mahi ngākau māhaki e mahi ana koe me ngā tāngata, ngā kararehe me ngā mea e ora ana.

I tēnei wiki kei te tuku mihi
whakamānawa ai ki

I tēnei wiki kua
kitea ai e au i te

I tēnei wiki i
ako ai ahau

I tēnei wiki kei te
whakaharatau ai i te

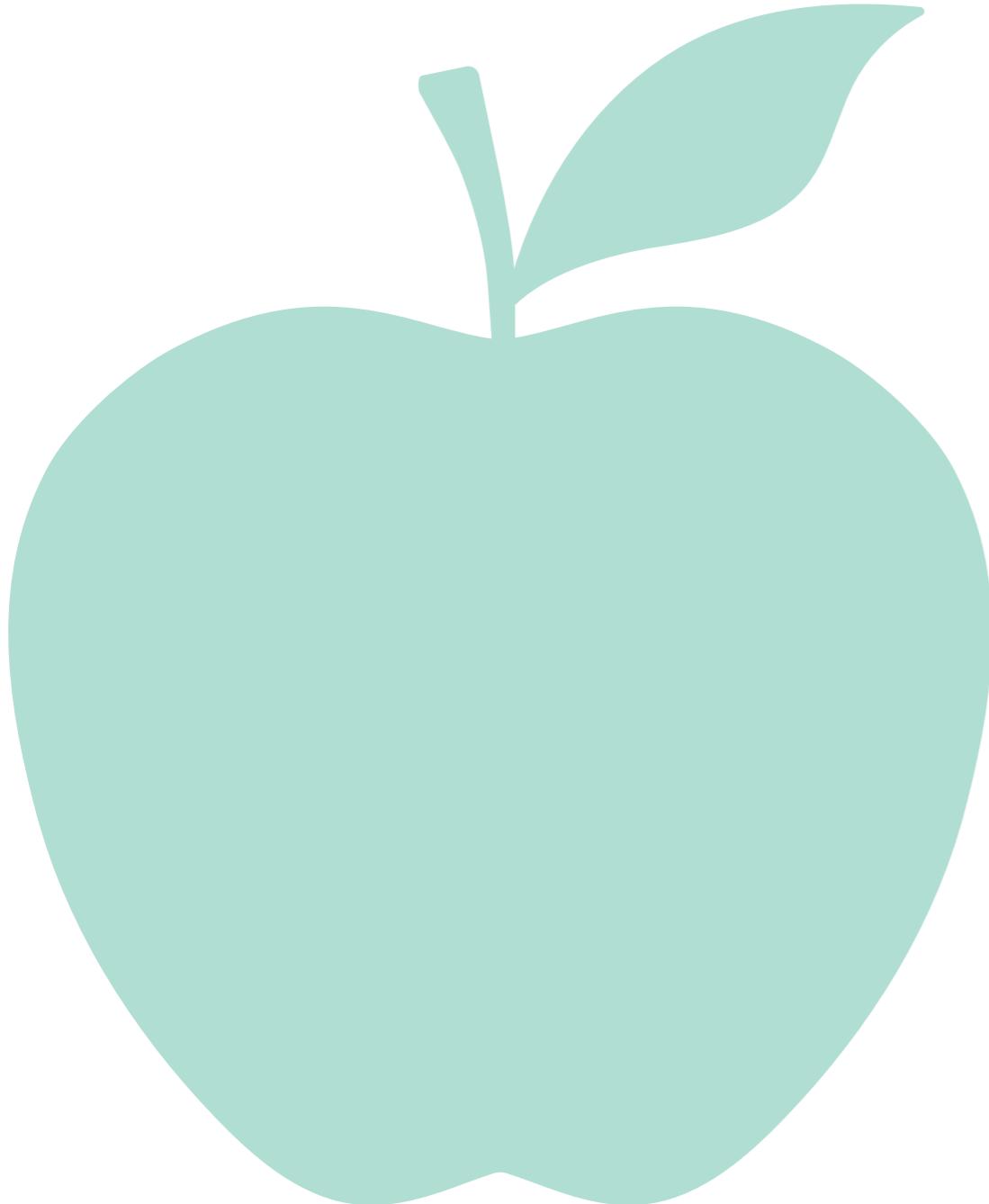
Mahi kainga 6: Ko tō whāinga, ki te hiahia koe, kia toru ngā wā kia tuku ngākau māhaki, hikohiko te karawhiu. Ko ngā ture me noho muna ēnei mahi ngākau māhaki.

Mahere 7:

He Hononga ki te Ao

Tuhia katahi ka whakaingoatia ngā āhuatanga katoa o te whakatipu āporo.

Matapakina te kaupapa nei i ngā roopu iti. E hia ngā āhuatanga e taea ana e tō rōpū te whakaaro o te whakatipuranga o te āporo.

Mahi kainga 7: Whakaarohia ētahi atu mea e kite ai te honohono i waenganui i ngā mea katoa.

Hei whakariterite i te Mahere 8:

Hei te whārangī e whai ake, tuhia ētahi rerenga mō ngā āhuatanga whakahirahira, ngā āhuatanga whai take ki a koe i ēnei Mahere 8, Whakangā, Menemene. Tērā pea ka kitea e koe ētahi taonga hei hokinga mahara mōu i te kaupapa whaiwāhi. Mauria mai tō puka ako me tēnā taonga ki te akoranga whaiwāhi e haere ake nei kia whakaatu atu ki te akomanga.

Mahere 8:

Whakapā Atu, Whakapā Mai

Tuhia ētahi rerenga mō ngā mea i tū hei pou whakawhirinaki i a koe, he pai ki a koe rānei i ngā akoranga Whakamatua, Whakangā, Menemene. Whakaaro hia ngā mea kua wheakongia e koe, ngā mea akiaki i te māhira i tō tinana, ō kare ā roto, ō whakaaro. He aha ngā ritenga whaiwāhi pai ki a koe, i āwhina i a koe, i mahi ā waho i ēnei akoranga rānei? Tērā pea he mea ka tuku mānawatia e koe, ētahi hua kua kitea e koe. Whakapuaretia au mahi tuhituhi ki te akomanga i te porowhitia 'Toko Kōrero' ngātahi i te akoranga whakamutunga.

I tēnei wiki kei te tuku mihi
whakamānawa ai ki

I tēnei wiki kua
kitea ai e au i te

I tēnei wiki i
ako ai ahau

I tēnei wiki kei te
whakaharatau ai i te

Southern Cross

Committed to
supporting healthy minds

pausebreathesmile.nz